

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 sierpnia 2014 r. , w sprawie I C 283/14 Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi zasądził od Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w O. na rzecz (...) S.A. w Ł. kwotę 2.901,59 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 17 stycznia 2014 r. oraz kwotę 763 zł tytułem zwrotu kosztów procesu .

Sąd Rejonowy ustalił , że w dniu 31 grudnia 2010 r. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w O. zawarł z (...) Sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w K. umowę o wykonanie badań z zakresu diagnostyki obrazowej. Na mocy tej umowy pozwany Zakład (zwany w umowie (...)) zlecił a spółka (...) (zwana w umowie (...)) zobowiązała się wykonać badania przy użyciu tomografu komputerowego i/lub rezonansu magnetycznego pacjentom hospitalizowanym skierowanym przez pozwany Zakład . Pozwany zobowiązał się do zapłaty na rzecz tej spółki wynagrodzenia obliczonego według cenników opłat obowiązujących w spółce za wykonanie tego typu badań . Rozliczenie za wykonane badania miało być dokonywane w okresach miesięcznych na podstawie wystawionych przez spółkę faktur VAT .W wykonaniu powyższej umowy spółka (...) wystawiła m.in. fakturę VAT nr (...) z dnia 30 kwietnia 2012 r. na kwotę 2.390 zł, z terminem płatności 25 maja 2012 r. W dniu 31 marca 2012 r. (...) S.A. w Ł. zawarł ze spółką (...) Sp. z o.o. sp. k. w K. umowę o współpracy w zakresie obsługi wierzycelności i udzielania poręczeń. Na mocy tej umowy powód poręczył istniejące i niewymagalne oraz przyszłe zobowiązania Zakładów wymienionych w załącznikach nr 1 do umowy – obejmującym m.in. pozwany Zakład. Poręczenie obejmowało wyłącznie zobowiązania z należności głównych wraz z odsetkami do kwoty 4.500.000,00 zł . Spółka (...) zobowiązała się m.in. do poinformowania listem poleconym pozwany Zakład o udzielonym przez powoda poręczeniu w terminie 7 dni roboczych od daty zawarcia przedmiotowej umowy poręczenia oraz do przekazywania powodowi zestawienia faktur VAT wystawionych w danym miesiącu kalendarzowym na koniec miesiąca, w którym je wystawiono, nie później niż do 10-tego dnia następnego miesiąca . Strony ustaliły, iż w przypadku niespłacenia poręczonego zobowiązania przez pozwany Zakład w terminie wymagalności datą zawiadomienia powoda o konieczności spłaty poręczonego zobowiązania jest następnym dniem po dniu, w którym upłynął termin wymagalności poręczonego zobowiązania Zakładu . Powód zobowiązał się dokonać zapłaty poręczonego zobowiązania powiększonego o należne odsetki naliczone od daty wymagalności zobowiązań Zakładu do dnia zapłaty w terminie 3 dni od otrzymania zawiadomienia od spółki (...) . Strony ustaliły, że w zakresie spłaconego zobowiązania powód staje się wierzycielem Zakładu z prawem naliczania dalszych odsetek za opóźnienie od dnia wezwania Zakładu do spłaty zobowiązania względem powoda . Za poręczenie zobowiązań Zakładu strony ustaliły nadto, że spółka (...) zapłaci spółce (...) prowizję w wysokości 0,12 % wartości limitu poręczanych zobowiązań. Prowizja ta płatna była w terminie 45 dni od daty dostarczenia spółce (...) faktury VAT przez powodową spółkę. Prowizja przysługiwała spółce (...) niezależnie od stopnia wykorzystania przyznanego spółce (...) limitu poręczanych zobowiązań, a także niezależnie od wypowiedzenia przez nią niniejszej umowy . Ponadto za wykonanie zobowiązania spółki (...), spółka (...) zobowiązała się zapłacić spółce (...) prowizję w wysokości 1,55 % wartości poręczonego zobowiązania głównego powiększoną o 100 % wartości należnych odsetek naliczonych od daty wymagalności zobowiązań Zakładu do dnia ich spłaty. Obowiązek zapłaty prowizji powstawał tylko w razie spłaty przez spółkę (...) poręczonego zobowiązania. Zapłata prowizji miała nastąpić na podstawie faktury VAT poprzez potrącenie wzajemnych zobowiązań . W wykonaniu powyższej umowy o współpracy powód poręczył zobowiązania pozwanego Zakładu wynikające m.in. z faktury VAT nr (...) z dnia 30 kwietnia 2012 r., na kwotę 2.390 zł z terminem wymagalności 25 maja 2012 r. Pismem z dnia 15 maja 2012 r. powód poinformował pozwanego o zawarciu ze spółką (...) umowy o współpracy w zakresie obsługi wierzycelności i udzielania poręczeń z dnia 31 marca 2012 r. informując jednocześnie pozwanego, iż poręczył za fakturę VAT nr (...) o a nadto o tym, iż w przypadku braku zapłaty spółka (...) spłaci przedmiotowe zobowiązanie. Z uwagi na fakt, iż pozwany nie zapłacił spółce (...) należności wynikającej z faktury VAT nr (...) powód w wykonaniu zobowiązania wynikającego z umowy poręczenia w dniu 29 maja 2012 r. spłacił za pozwanego na rzecz spółki (...) kwotę należności głównej wynikającej z ww. faktury VAT tj. kwotę 2.390 zł powiększoną o odsetki ustawowe w wysokości 3,40 zł a następnie pomniejszoną o prowizję operacyjną w wysokości 40,44 zł. W konsekwencji na rachunek spółki (...) została uiszczona z tego

tytułu kwota 2.352,96 zł. Tego samego dnia po dokonanej zapłacie pozwany Zakład został poinformowany o fakcie zapłaty zarówno przez powoda jak i przez dostawcę – spółkę (...). Nadto powód wzywał pozwanego do niezwłocznego kierowania dalszych wpłat w zakresie wierzytelności objętych zestawieniem na jego rachunek bankowy. Pismem z dnia 19 kwietnia 2013 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 39.413,23 zł tytułem wszystkich poręczonych i spłaconych należności głównych, w tym spornej faktury VAT nr (...) oraz odsetek w terminie do dnia 30 kwietnia 2013 r. Według wyliczenia salda należności na dzień 16 stycznia 2014 r. odsetki od spłaconej należności objętej sporną fakturą VAT wynoszą 511,59 zł.

Dokonawszy takich ustaleń faktycznych Sąd Rejonowy podniósł, iż pomiędzy stronami bezsporne było, że pozwany jest dłużnikiem spółki (...) Sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w K. z tytułu niezapłaconej faktury VAT nr (...). Pozwany nie kwestionował faktu zapłaty na rzecz dostawcy przez powoda dochodzonej pozwem kwoty, otrzymania zawiadomienia o spłacie i wezwania do zapłaty, jak i wysokości naliczonych przez powoda odsetek ustawowych, objętych niniejszym pozwem, w kwocie 511,59 zł. Pozwany nie kwestionował również terminów zapłaty przyjętych przez powoda przy wyliczeniu odsetek ustawowych. Pozwany w toku procesu zakwestionował natomiast ważność ww. umowy o współpracy z uwagi na naruszenie przepisów art. 54 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej i podniósł zarzut pozorności tej umowy. Nadto w ocenie pozwanego zawarcie umowy poręczenia było działaniem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego. Wskazał, że przepis art. 54 ustawy o działalności leczniczej wszedł w życie dopiero 01 lipca 2011 r. wobec czego nie może mieć on zastosowania do zobowiązań mających swe źródło w umowie o wykonanie badań z zakresu diagnostyki obrazowej zawartej w dniu 31 grudnia 2010 r. Co do tej umowy znajdują zastosowanie nieobowiązujące już przepisy art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 22 października 2010 r. (Dz. U. Nr 230, poz. 1507), która weszła w życie 22 grudnia 2010 r. Zgodnie z treścią art. 53 ust. 6 u.z.o.z., czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela, w przypadku zobowiązań samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej, może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot, który utworzył zakład. Podmiot, który utworzył zakład, wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. Analogiczną treść posiada przepis art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej, w którym przewidziano, iż czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela SP ZOZ może nastąpić po wyrażeniu zgody przez podmiot tworzący. Podmiot tworzący wydaje zgodę albo odmawia jej wydania, biorąc pod uwagę konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w oparciu o analizę sytuacji finansowej i wynik finansowy samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej za rok poprzedni. Zgodę wydaje się po zasięgnięciu opinii kierownika samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej. W ustępie 6 przepisu przewidziano, iż skutkiem dokonania czynności prawnej bez zgody podmiotu tworzącego jest jej nieważność. Oba wskazane wyżej przepisy korespondują z treścią art. 509 § 1 k.c. regulującego umowę przelewu wierzytelności i stanowiącego, że wierzyciel może bez zgody dłużnika przenieść wierzytelność na osobę trzecią, chyba że sprzeciwiałoby się to ustawie, zastrzeżeniu umownemu albo właściwości zobowiązania. Zgoda podmiotu tworzącego dla zmiany wierzyciela ustanowiona w obu cytowanych wyżej przepisach jest więc ustawowym zastrzeżeniem dokonywania cesji wierzytelności bez zgody dłużnika, a oznacza to, że cesja wierzytelności w przypadku jeśli dotyczy zobowiązań samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, musi być poprzedzona zgodą dłużnika, zaś ta zgoda z kolei poprzedzona być musi zgodą podmiotu tworzącego. Przepis art. 54 ust 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej dotyczy więc umów zawieranych z udziałem samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i nie funkcjonuje w umowach zawieranych między innymi podmiotami. Uwaga ta odnosi się również do przepisu art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Zgodnie z dominującym poglądem judykatury, który podzielił także Sąd Rejonowy, umowa poręczenia nie jest objęta zakresem przedmiotowym normy art. 53 ust 6 u.z.o.z. (tak m.in. SA w K. w wyroku z dnia 24 stycznia 2013 r. w sprawie V ACa 667/12, LEX nr 1286526; podobnie SA w Lublinie w wyroku z dnia 6 grudnia 2012 r. w wyroku w sprawie I ACa 411/12, LEX nr 1254398; podobnie SA w Łodzi w sprawie I ACa 352/13), jak również normy art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej. Istotą umowy poręczenia nie jest bowiem zmiana wierzyciela, a tego rodzaju ustawowy skutek (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) jest wyłącznie następstwem określonego zachowania dłużnika, który nie zaspokaja poręczanego długu. Spłata długu stanowi czynność faktyczną a nie prawną i jako taka nie jest objęta dyspozycją art. 53 ust 6 u.z.o.z. oraz art.

54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej. Przepisy ten stanowią wyjątek od zasady rozporządzalności prawem przewidzianej w art. 57 § 1 k.c. Celem umowy poręczenia nie jest zmiana wierzyciela i sama powinność świadczenia, ale gwarancja, że poręczyciel wykona zobowiązanie, gdyby dłużnik go nie wykonał. Poręczenie służy zatem zabezpieczeniu wiarygodności, wzmocnieniu szansy wierzyciela pierwotnego na zaspokojenie, co jest zasadniczym zamiarem stron umowy poręczenia. Zmiana wierzyciela jest, w określonych w umowie poręczenia okolicznościach, skutkiem a nie celem tej umowy. Jest to z założenia zdarzenie przyszłe i niepewne, niezależne od woli czy też zamiaru poręczyciela lub wierzyciela. Obowiązek zapłaty poręczyciela aktualizuje się z chwilą naruszenia warunków umowy przez dłużnika (brak zapłaty w terminie wymagalności). Tym samym umowa poręczenia nie może zatem utożsamiana z umową przelewu wiarygodności. Poręczenie samo w sobie nie powoduje zmiany wierzyciela, a zatem skoro nie jest to cesja to nie może jej dotyczyć wymóg uzyskania zgody organu założycielskiego. Sąd Rejonowy stanął na stanowisku, że oba powyższe przepisy nie mogą być interpretowane rozszerzająco. Przepis art. 53 ust 6 u.z.o.z. i art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej, stanowią wyjątek od zasady rozporządzalności prawem, przewidzianej w art. 57 § 1 k.c., jak również równości podmiotów w obrocie gospodarczym. Przedmiotowe przepisy w sposób szczególny uprzywilejowują pozycję dłużnika w stosunku do wierzyciela, co może mieć tylko miejsce w ściśle określonych przypadkach. W konsekwencji wskazaną sankcją mogą być objęte jedynie czynności mające na celu zmianę wierzyciela rozumianą ściśle bez wykładni rozszerzającej. Wskazał, że w przypadku subrogacji ustawowej nie dochodzi do pogorszenia sytuacji dłużnika. Poręczyciel wstępując w prawa zaspokojonego wierzyciela, kontynuuje bowiem ten sam jurydycznie stosunek obligacyjny i tym samym kontynuuje więź prawną łączącą dłużnika z pierwotnym wierzycielem w zakresie wynikającym z art. 518 § 1 pkt 1 k.c., tj. w zakresie dokonanej przez siebie zapłaty poręczonego zobowiązania. Powyższe znajduje w pełni odzwierciedlenie w orzecznictwie, w którym wskazuje się m.in., iż roszczenie nabyte przez poręczyciela na podstawie przepisu art. 518 § 1 pkt 1 k.c. przedawnia się w terminie przewidzianym dla przedawnienia roszczenia wierzyciela wobec dłużnika głównego.

Sąd Rejonowy wskazał, że pozwany podniósł również zarzut pozorności ww. umowy o współpracy w zakresie obsługi wiarygodności i udzielania poręczeń.

Przez umowę poręczenia poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela wykonać zobowiązanie na wypadek, gdyby dłużnik zobowiązania nie wykonał (art. 876 § 1 k.c.). Stronami umowy poręczenia są poręczyciel i wierzyciel. W doktrynie nie ma sporu co do tego, że umowa poręczenia może dojść do skutku nie tylko bez zgody, ale nawet bez wiedzy dłużnika, co ma charakter raczej wyjątkowy, ale nie jest przez prawo wykluczone. Umowa poręczenia może mieć charakter nieodpłatny lub odpłatny. W żadnym przypadku umowa poręczenia, nawet gdyby została zawarta jako umowa odpłatna, nie jest umową wzajemną. Umowa poręczenia jest umową jednostronnie zobowiązującą, ponieważ stanowi zobowiązanie tylko jednej strony, jaką jest poręczyciel. Stronami umowy poręczenia mogą być wszelkie podmioty prawa cywilnego, a po każdej ze stron może wystąpić jedna lub więcej osób. W szczególności poręczycielami są wszelkie instytucje finansowe, zwłaszcza banki. Bez znaczenia dla poręczenia jest istnienie określonego stosunku wewnętrznego pomiędzy poręczycielem a dłużnikiem. Tym samym poręczenia może udzielić osoba, która nie pozostaje w jakimkolwiek związku prawnym z dłużnikiem (tak: Z. Gawlik (w:) A.Kidyba, Komentarz, LEX, 2010). Pozorność może zachodzić zarówno wtedy, gdy pod pozorowaną czynnością nie kryje się inna czynność, jak i wtedy, gdy pod pozornym oświadczeniem ukrywa się inna czynność prawna (art. 83 §1 k.c.). Choć judykatura nie wyklucza możliwości pozorności umowy poręczenia z uwagi na chęć obejścia zakazu umownego przelewu wiarygodności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012r., sygn. akt III CZP 10/12, publ. OSNIC z 2012 r., Nr 10, poz. 117), to jednak bezsporne jest, że zachodzi konieczność udowodnienia tego faktu. Pozorność jest okolicznością faktyczną, stąd strona postępowania, która się na nią powołuje, powinna ją udowodnić, poprzez wskazanie i wykazanie przesłanek dających podstawę do takiego ustalenia.

Tymczasem w niniejszej sprawie strona pozwana nie udowodniła podniesionego zarzutu. Nie przedstawiła, w tym zakresie żadnych stosownych dowodów wskazujących na rzeczywistą wolę obu stron umowy, powołując jedynie stanowisko judykatury i doktryny w tym względzie. Co więcej nie strona pozwana nie podała nawet w czym owa pozorność miałyby się przejawiać. Na marginesie tylko wskazał Są I instancji, iż treść przedmiotowej umowy poręczenia, jej konstrukcja prawna, a przede wszystkim faktyczny sposób realizacji przez powoda oraz spółkę (...),

który wynika z dokumentów załączonych do pozwu, nie kwestionowanych przez pozwanego, wyłącza możliwość uznania, że oświadczenie woli stron zawarte w umowie o współpracy stanowią kwalifikowaną postać pozorności z art. 83 §1 zd. II k.c. Zapłata przez powoda należności głównej z faktury VAT nr (...) na rzecz ww. spółki nastąpiła z upływem terminu wymagalności. Pozwany został poinformowany o dokonanej spłacie długu zarówno przez powoda jak i swojego dostawcę. Nadto pozwany został także poinformowany przez powoda o fakcie zawarcia przedmiotowej umowy poręczenia. Nadto, w ocenie pozwanego zawarcie przedmiotowych umów o współpracy stanowi naruszenie zasad współzycia społecznego. W ocenie Sądu Rejonowego również i ten zarzut jest nietrafny. Przede wszystkim podniósł, iż pozwany w żaden sposób nie wykazał w jaki sposób zawarcie umów poręczenia a następnie wstąpienie przez powodową spółkę w prawa zaspokojonego wierzyciela (kontrahentów pozwanego) miałyby naruszyć zasady współzycia społecznego. Poręczyciel wstępując w prawa zaspokojonego wierzyciela sam kontynuuje stosunek obligacyjny nawiązany przez dłużnika z pierwotnym wierzycielem w zakresie wynikającym z art. 518 § 1 pkt 1 k.c. czyli w zakresie dokonanej przez siebie zapłaty poręczzonego zobowiązania. Kontynuacja stosunku prawnego oznacza, iż nie zmienia się ani wysokość świadczenia pieniężnego, ani wysokość odsetek czy też określone terminy wymagalności. Zmianie ulega wyłącznie osoba wierzyciela. W konsekwencji nie ma podstaw do uznania aby na skutek subrogacji ustawowej doszło do naruszenia interesów dłużnika. Świadomość wierzyciela, że w przypadku opóźniania się przez dłużnika ze spełnieniem świadczenia i jednocześnie spełnienie tego świadczenia przez poręczającego nastąpi (bez udziału dłużnika głównego) skutek w postaci wstąpienia osoby trzeciej w prawa dotychczasowego wierzyciela jest sama w sobie istotą stosunku poręczenia. Z konstrukcji art. 876 k.c. wynika, że wykonanie umowy poręczenia ma charakter losowy i jest niezależne od woli osoby poręczającej, zaś sens umowy poręczenia realizuje się właśnie na skutek niewykonania zobowiązania przez dłużnika. Poręczenie stanowi klasyczną, obok umowy gwarancyjnej czy weksla, postać zabezpieczenia typu osobistego, poprzez umocnienie pozycji prawnej wierzyciela, który może szukać zaspokojenia swojej wierzytelności także z majątku poręczyciela. Z tych względów umowa poręczenia jest umową pomiędzy poręczycielem i wierzycielem, i może ona dojść do skutku nie tylko bez zgody, ale nawet bez wiedzy dłużnika. Samo zawarcie umowy poręczenia nie prowadzi do automatycznej zmiany wierzyciela. Następuje ona dopiero z chwilą gdy dłużnik zobowiązania nie wykona.

Apelację od tego wyroku złożył pozwany Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w O.. Zarzucił Sądowi Rejonowemu naruszenie prawa materialnego , tj. przepisu art. 54 ust 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej przez jego błędne niezastosowanie , mimo że powód nie wstąpił skutecznie w prawa zaspokojonego wierzyciela; naruszenie przepisu art. 5 k.c. przez jego błędne niezastosowanie w sprawie podczas gdy działania powoda polegające na zawarciu z wierzycielem pozwanego umowy o współpracę w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń , w oparciu o którą dokonuje kolejnych czynności prawnych poręczeń li tylko w celu omięcia bezwzględnie obowiązującej normy powszechnie obowiązującego prawa; naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu art. 518 § 1 pkt 1 k.c. prowadzącą do uznania , że przepis ten nie reguluje czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela , o których mowa w art. 54 ust 5 ustawy o działalności leczniczej; naruszenie prawa materialnego tj. przepisu art. 65 § 2 w zw z art. 83 k.c. poprzez uznanie , że rzeczywistym celem umów o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń zawartych przez powoda z wierzycielami pozwanego nie był przelew wierzytelności na inny podmiot oraz uznanie tym samym, że umowy o współpracy w zakresie wierzytelności i udzielania poręczeń zawarte przez powoda z wierzycielem nie nosiły cech pozorności; naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. w apelacji wskazane . W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył,

co następuje :

Apelacja jest zasadna. Zobowiązania pozwanego Szpitala wobec wierzycieli powstały po dniu 22 grudnia 2010 roku. W tej sytuacji do umów poręczenia, zawartych przez powoda z wierzycielami pozwanego, następnie wykonanych przez powoda jako poręczyciela, mógł mieć zastosowanie reżim prawny udzielenia zgody, przewidziany w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 2007 roku, nr 14, poz. 89 ze zm.), a obecnie także w art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej (Dz. U. z 2011 roku, nr 112, poz. 654 ze zm.). Należy zwrócić

uwagę na stan prawny, w świetle którego można oceniać skuteczność umów poręczenia, zawartych przez powoda z wierzycielami pozwanego Szpitala. Przepis art. 53 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej z 1991 roku nie przewidywał pierwotnie konieczności uzyskania zgody organu założycielskiego w odniesieniu do czynności obejmujących zmianę wierzyciela zadłużonego z.o.z.. Nie istniała wówczas ustawowa kategoria „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela”. Tę kategorię czynności wprowadzono w wyniku zmiany art. 53 ust. 6 i 7 ustawy z dnia 22 października 2010 roku. Nowa regulacja miała zastosowanie do zobowiązań z.o.z. powstałych po dniu 22 grudnia 2010 roku (art. 4 ustawy z dnia 22 października 2010 roku). Obecnie obowiązuje ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o działalności leczniczej, w której w art. 54 ust. 5 i 6 przyjęto identyczną regulację prawną jak w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej. Utrzymano zatem ogólne pojęcie „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela samodzielnego publicznego zakładu opieki zdrowotnej”, przewidziano konieczność udzielenia zgody przez organ założycielski (podmiot tworzący z.o.z.) dla skuteczności tego typu czynności, wskazano na skutki braku zgody (w postaci nieważności czynności prawnej), wprowadzono nawet legitymację czynną organu nadzorczego w procesie o ustalenie nieważności omawianej czynności prawnej. Należy stwierdzić, że w stanie prawnym obowiązującym od dnia 22 grudnia 2010 roku istnieją podstawy do uznania za nieważną umowę poręczenia obejmującą należności kontrahentów wobec z.o.z. (dłużnika głównego w rozumieniu art. 876 k.c.). Przemawiają za tym następujące argumenty.

Po pierwsze, podstawowe znaczenie ma cel i charakter regulacji prawnej zawartej w art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o z.o.z. i art. 54 ust. 5 i 6 ustawy o działalności leczniczej. Przewidziano w niej nie tylko zakaz dokonywania czynności prawnych prowadzących do zmiany wierzyciela z.o.z., ale nawet - szczególną reglamentację prawną obrotu wierzytelnościami „szpitalnymi” i to w interesie ogólnym, a nie tylko w interesie samej jednostki leczniczej. Świadczą o tym wskazane w ustawie przesłanki udzielenia (odmowy) wyrażenia zgody (konieczność zapewnienia ciągłości udzielania świadczeń zdrowotnych, analiza finansowa i wynik finansowy z.o.z. za rok poprzedni), czas udzielenia zgody (ex ante, nie ex post), procedura jej udzielania (opinia kierownika z.o.z., tym samym też możliwość selekcji ewentualnych poręczycieli), a także przyznanie legitymacji czynnej organowi założycielskiemu w procesie o stwierdzenie nieważności czynności prowadzącej do zmiany wierzyciela. Zgoda organu założycielskiego stanowi tu niewątpliwie wyraz wstępnej kontroli finansowej z.o.z. i możliwości sprawnego wykonywania usług medycznych przez te podmioty, a nie tylko zwykłą, formalno-prawną przesłankę skuteczności czynności prawnej wierzyciela z.o.z. Reglamentacyjny charakter omawianej regulacji potwierdza także przyjęcie kategorycznej sankcji w postaci nieważności czynności prawnej, dokonanej bez zgody organu założycielskiego. Wprowadzenie takiej sankcji po dniu 22 grudnia 2010 r. należy traktować na pewno jako remedium legislacyjne na brak skuteczności prawnej umieszczanego w umowach wierzycieli z z.o.z. wspomnianego wcześniej pactum de non cedendo w stosunku do podmiotów udzielających np. poręczenia za zobowiązania szpitali (art. 57 k.c.) i wywodzących następnie roszczenia z subrogacji ex lege (art. 518 § 1 k.c.).

Po drugie, nie sposób zakładać, że w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. doszło do wyczerpującego określenia katalogu typowych czynności prawnych (verba legis „czynność prawna mająca na celu zmianę wierzyciela”), których musiałaby dotyczyć zgoda organu założycielskiego. Zamierzeniem ustawodawcy było na pewno wskazanie raczej ogólnie na takie czynności prawne z punktu widzenia ich celu jurydycznego, przewidywanego przez strony czynności, niezależnie od ich dogmatyczno-prawnej konstrukcji oraz typowej dla nich funkcji. Innymi słowy, chodziło o eliminowanie takich sytuacji, w których w wyniku określonej czynności prawnej pojawi się nowy (inny) wierzyciel z.o.z., dochodzący należności wynikającej z pierwotnie zawartej umowy. Krąg czynności prawnych określony w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. nie może zatem ograniczać się np. do samej cesji (w tym cesji powierniczej), faktoringu, subrogacji umownej (przy założeniu jej prawnej dopuszczalności de lege lata, co jest sporne), indosu wekslowego. Argumentem decydującym w tym zakresie nie mogła być treść art. 53 ust. 7 ustawy o z.o.z., w którym pierwotnie legitymację czynną organu założycielskiego (w procesie o stwierdzenie nieważności czynności dokonanej bez zgody tego organu) ograniczono jedynie do przelewu wierzytelności. Zgodnie z art. 54 ust. 6 ustawy o działalności leczniczej, legitymacja taka przysługuje już w przypadku dokonania każdej „czynności prawnej mającej na celu zmianę wierzyciela”.

Po trzecie, należy także brać pod uwagę ratio legis art. 53 ust. 6 i 7 ustawy o z.o.z. (obecnie – art. 53 ust. 5-6 ustawy o działalności leczniczej). Mają one na względzie zapobieżenie narastaniu zadłużenia poszczególnych z.o.z., co stanowi

z reguły efekt komercyjnego obrotu wierzytelnościami niezależnie od przyjętej in concreto formuły prawnej takiego obrotu i etapu uzyskiwania wspomnianego efektu (np. bezpośrednio - po dokonaniu cesji wierzytelności, zawarcia umowy faktoringowej lub tylko pośrednio - w wyniku zawarcia umowy poręczenia i po jej wykonaniu uzyskanie przez poręczyciela prawnego statusu subrogowanego wierzyciela z.o.z.). Zakłady opieki zdrowotnej mają bowiem do spełnienia funkcje lecznicze w interesie ogólnym, a ich uczestniczenie w obrocie prawnym (zawieranie umów dostawy, sprzedaży sprzętu medycznego, korzystania z usług innych podmiotów) powinny sprzyjać niezakłóconemu wypełnianiu tych funkcji.

Po czwarte, poręczenie udzielone przez stronę pozwaną należy - wbrew stanowisku tego pozwanego - uznać w okolicznościach rozpatrywanej sprawy za czynność prawną należącą do grupy czynności określonych w art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z. i w art. 54 ust. 5 ustawy o działalności leczniczej. Nie można kwestionować tego, że u podstaw udzielenia poręczenia leży, oczywiście, stworzenie przede wszystkim stanu zabezpieczenia. Ustalenia faktyczne dokonane w danej sprawie wskazują na komercyjny charakter standardowych „umów o współpracy w zakresie obsługi wierzytelności i udzielania poręczeń” i jednocześnie na inne (dalsze) jeszcze cele ekonomiczno-prawne powiązane z poręczeniem strony powodowej. Poręczenie obejmujące zobowiązania z.o.z. udzielane było przez przedsiębiorcę działającego na tzw. rynku wierzytelności, odpłatnie, odsetki za opóźnienie ze spłaceniem należności subrogacyjnej stanowią dodatkowy dochód poręczyciela, a poręczeniem obejmowano zawsze tzw. pewne wierzytelności (m.in. bezsporne, nieprzedawnione, nieobciążone żadnym prawem, nieobjęte żadnym postępowaniem upadłościowym i egzekucyjnym). Jeżeli jeszcze weźmie się pod uwagę i to, że poręczeniem nie są obejmowane wierzytelności z.o.z., które „nie podlegają potrąceniu ani innym zarzutom dopuszczalnym do podniesienia do dłużnika, w szczególności w trybie art. 513 k.c.” (§ 1 pkt 7 „umowy o współpracę”), to nie ma wątpliwości co do tego, iż poręczyciel - przedsiębiorca liczył przede wszystkim na nabycie spłaconej wierzytelności (art. 518 § 1 pkt 1 k.c.) i nie był zainteresowany podejmowaniem żadnej obrony przed roszczeniem zgłoszonym przez wierzyciela z.o.z. (art. 883 k.c.), a nabytą w wyniku spłaty wierzytelność (art. 518 § 2 k.c.) mógł taktować jako określoną inwestycję kapitałową. Oznacza to, że poręczenie takiego przedsiębiorcy udzielone zostało przede wszystkim w interesie ekonomicznym poręczyciela, zmierzającego do uzyskania prawnego statusu wierzyciela wobec z.o.z. na podstawie przepisów o subrogacji. Zasadniczy, typowy cel poręczenia w postaci stworzenia stanu zabezpieczenia dla wierzyciela z.o.z. schodzi tu wyraźnie na plan dalszy. Takiej „komercjalizacji” poręczenia sprzyja dodatkowo obecna konstrukcja umowy poręczenia, która nie wymaga zgody dłużnika głównego (z.o.z.) dla skuteczności tej umowy, mogłaby być ona zawarta nawet wbrew woli tego dłużnika.

W konsekwencji należy stwierdzić, że nieważne jest poręczenie udzielone za zobowiązania zakładu opieki zdrowotnej bez wymaganej zgody organu założycielskiego tego zakładu (art. 53 ust. 6 ustawy o z.o.z.; obecnie art. 54 art. 5 ustawy o działalności leczniczej). Poręczenie takie może bowiem należeć do grupy „czynności prawnych mających na celu zmianę wierzyciela” w rozumieniu tych przepisów – tak również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku, I CSK 428/13, opublikowanym na stronie www.sn.pl).

Wszystko to uzasadnia zmianę zaskarżonego orzeczenia w oparciu o art. 386 § 1 k.p.c. przez oddalenie powództwa w całości, zgodnie z żądaniem strony apelującej, co pociąga za sobą orzeczenie o kosztach procesu w obu instancjach na zasadzie art. 98 § 1 k.p.c.